

Posamezna številka 1 Din mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. - Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Cene inseratov po dogovoru

PONEDELJSKI

SLOVENE

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III. Telefon št. 2050 in 2996. — List izhaja vsak ponedeljek

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6. Poštni ček, račun. Ljubljana 15.179. Telefon št. 2992

„Zabloda in strast dva nevarna nasprotnika naše države“

Predsednik vlade in drugi člani vlade govore o konkordatu

Predsednik vlade govori v Lozovcu

Sibenik, 1. avg. Davi so se pripeljali s parnikom Dubrovačke plovidbe »Dubrovnikom« iz Bakra v sibiensko luko predsednik vlade in zunanji minister dr. Milan Stojadinović, minister za gozdove in rudnike Jura Janković, narodna poslanca dr. Niko Novaković ter Vladimir Kazimirovič ter šefa kabineta zunanjega ministra Jovan Gasić in Dragana Protić. Predsedniku vlade se je s parnikom »Oplenec« pripeljal nasproti ban Jablanović v družbi poveljnika Sibenika, brigadnega generala Zugića in poveljnika sibienske pomorske komande kapetana bojnega broda Ulmanskega. General Zugić in kapetan bojnega broda Ulmanski sta z »Oplenca« prestopila na »Dubrovnik« in tam pozdravila predsednika vlade, ki je potem prešel iz »Dubrovnika« na »Oplenec«, kjer ga je pozdravil ban dr. Jablanović. Z »Oplenca« so se predsednik vlade in vsi odličniki v njegovem spremstvu peljali po Krki in čez jezero do Skragina, kjer so stopili na tla. Tu so jih sprejeli in pozdravili minister za trgovino in industrijo dr. Milan Vrbanić, ki se je pripeljal davi iz Zagreba v Sibenik, dalje pomočnik bana primorske banovine Luger, predsednik upravnega odbora tovarne za aluminij v Lozovcu na Krki dr. Milan Jovanović z gospo, sibienski župan Marko Bućinić, lastnik električne centrale na Krki Marko Supuk in načelnik tehniškega oddelka banke uprave v Splitu inž. Stela. Po pozdravu so vsi šli peš do splavov Krke. Tu je predsednik vlade z neke terase dalje časa ogledoval vso okolico. Nato pa se je z avtomobilom odpeljal v tovarno avtomobilov v Lozovcu. Z njim se je tja odpeljalo tudi vse njegovo spremstvo. V tovarni so predsednika vlade sprejeli kmetje in delavci s prisrčnimi pozdravi. Prav tako je bil predsednik vlade prisrčno pozdravljen, ko je stopil v veliko dvorano livarne, kjer so ga sprejeli predsednik upravnega odbora Jovanović, vsi člani upravnega odbora in celokupno tehniško osebje tovarne, moštvo in gostje in novinarji.

V Lozovcu je bilo ob tej priliki tudi kosilo, na katerem je imel predsednik vlade in zunanji minister dr. Milan Stojadinović naslednji govor:

»Najlepše se zahvaljujem za prisrčni sprejem in pozdrave. Posebno mi je milo, da pričnem svoj

letni dopust prav s to lepo svečanostjo, kajti medtem, ko bom jaz, kakor se naadam, prebil nekaj dni v miru s pridnimi ribiči našega Primorja, bo pričela v tem kraju delovati s polnim razmahom pomembna industrija, katere pomen za narodno gospodarstvo in narodno obrambo sta malo prej v svojih govorih že dovolj jasno obrazložila minister za trgovino dr. Vrbanić in predsednik tovarne dr. Jovanović.

Prav tako mi je drago, da sem, pa čeprav zato, da se odpočijem, obiskal naš divni Jadran in Primorje in mislim, da mi boste ta moj mali oddih odobrili tudi vi, kajti še nikoli tako kakor zadnje dni sem moral vzdržati izredno težko borbo.

Bila je težka, ker se je bilo treba boriti proti dvema nevarnima nasprotnikoma, izmed katerih se eden imenuje zabloda, drugi strast. Velika zabloda je bila domneva, da bo sporazum s katoliško cerkvijo v čemerkoli škodoval ali podrejal srbsko pravoslavno cerkev. Tega jaz ne bi dovolil, a tudi sploh ne bi bilo mogoče. Strast naših političnih nasprotnikov, zapeljanih po sveti mrznji proti vladi, kateri imam čast predsedovati, pa je namenoma jažila to zablodo in hote spreminila sveti božji bram v areno politične borbe. Storil sem vse, kar sem bil dolžan, da zaščitim cerkev pred temi dozdnevimi prijatelji, ki so ji te dni napravili veliko škodo. S svojimi prijatelji se bom še nadalje trudil, da bodo vse po zakonu priznane vere zaščitene, da nobena ne bo nad drugo, prav tako pa tudi, da nobena izmed njih ne bo nad državo. (Burno odobravanje in vzkljanje: Tako je!) Država in cerkev, vsaka v svojem delokrugu, morata druga drugo podpirati in vzajemno izpolnjevati. To bo vodilo na začelo za moje delo. Med nami, jugoslovanskimi državljani, Srbi, Hrvati in Slovenci mora biti iskreno in resnično spoštovanje načelo: Brat je mio, koje vere bio. Ker le tako bomo lahko očevali verski mir in duhovno edinstvo Jugoslavije. (Odobravanje.) Kraljevina Jugoslavija, za katere ustvaritev je bilo darovanih toliko žrtev, danes to od nas imperativno zahteva.

Gospodu in ge. Ivančeviću za prisrčno čestitkam k današnji svečanosti in želim, da bi bil ta pričetek srečen. Naj tudi drugi posnemajo to stvariteljsko delavnost za gospodarski podvig naše države.

Govor predsednika vlade in zunanjega ministra dr. Milana Stojadinovića je bil ob vseh prisotnih navdušeno pozdravljen.

Minister Cvetković zavrača laži okrog konkordata

V Nišu

Niš, 31. julija. Danes je minister Dragiša Cvetković v spremstvu podbana Paštrovića in niškega župana Živkovića pregledal Niško banjo, kjer mu je upravnik kopališča Marković razkazal dela za velik nov hotel, ki bo v kratkem dograjen, in s posebno svečanostjo izročeno svojemu namenu.

Nato si je minister ogledal gradnjo kirurškega paviljona pri državni bolnišnici, kjer mu je zaključna dela razložil upravnik dr. Rakić.

Nato je bila ob 10.30 na vrtu »Apelovac« okrog konferenca predsednikov in podpredsednikov JRZ za niški okr., katere se je udeležilo okrog 200 najuglednejših kmetovalcev iz vsega okraja. Minister Cvetković je imel dolg govor in je med drugim dejal:

Čim močnejša je naša stranka, tem večja je njena sila. Če nisem bil že dolgo med vami, ne pomeni, kakor da nisem upošteval vaše želje. Urejeval in uredil sem vsa vprašanja, za katere ste se zanimali in katere ste mi predložili. Nisem dajal praznih obljub. Sadove mojega dela vidite ne le v mestu Nišu samem, temveč tudi v vsem okraju. Kot poslanec niškega okraja in kot človek sem delal v času, ko sem se nahajal v težkem položaju, ko sem ležal zaprt in ko me z bajoneti preganjali iz enega kraja v drugega. Tudi v niškem okraju morajo vladati dobre razmere, kajti, če je ljudstvo zadovoljno, bo tudi država uspevala. Iskreno in prisrčno se vam zahvaljujem, da ste me v moji odsotnosti izvolili soglasno za predsednika okrajne organizacije. Vodil bom nemoteno narodno in državno politiko ne glede na to, ali sem na vladi ali izven nje.

Spomnite se tistega narodnega pregovora, da se junaki spoznajo pri trpljenju. Mi se med seboj dobro poznamo. Vendar smatram za svojo dolžnost, da vas opozorim na nekatere okoliščine in da vam iskreno povem, da razširjajo v zadnjem času razni politični obupanci, ki so izgubili tla pod seboj in se zato oprijemljejo za vsako trsko, grde in neresnične vesti in laži. Prepričan sem, da jim ne boste podlegli.

Nato je minister Cvetković govoril o razmerah na deželi in o delu dr. Stojadinovićeve vlade, ki je prevzela oblast v zelo težkih razmerah in ki je naša malone na vseh straneh bedo in gospodarsko stisko. Po dveletnem delu pa se ji je posrečilo ublažiti gospodarsko stisko, najti potrebna tujca tržišča in skleniti mednarodne trgovinske pogodbe in dogovore, tako da more naše kmetijstvo prodajati svoje blago na svetovna tržišča po najboljših cenah. Vlado politiko morajo čutiti tudi široki narodni sloji, ki jih predstavljate vi kmetovalci, ki tvorite 90% vsega prebivalstva. Dr. M. Stojadinovićeve vlada si prizadeva zboljšati razmere in gospodarsko življenje teh množic.

Z zakonom o razdolžitvi kmetovalcev je dr. Stojadinovićeve vlada nepobitno dokazala, s kolikšno iskrenostjo se zavzema za kmečke koristi. Z odpisom poldruge milijarde kmečkih

dolgov je nastalo znosljivo stanje, tako da bo mogoče gospodarski napredek našega kmečkega ljudstva. Naši politiki nas lahko kritizirajo. Enega žal pa ne morejo ovreči, namreč, da je dr. Stojadinovića vlada z ureditvijo gospodarske stiske, vprašanjem kmečkih dolgov, zboljšanjem razmer in z dvigom cen za poljske pridejke, dosegla velike uspehe. Ne podlegajte spletkam in lažem, kajti tisti, ki jih širijo, hočejo zanesti med narod zmedo. To delajo samo zaradi tega, da bi škodili ugledu dr. Stojadinovićeve vlade in da bi to vlado, kakor mislijo, strmoglavili, čeprav je pokazala tolikšne uspehe.

Nato je minister Cvetković govoril o vprašanjih, ki so jih v zadnjih dneh načele vse tiste opozicijske skupine, ki nastopajo proti dr. Stojadinovići vladi. Obesili so se za konkordati, ki je mednarodna pogodba, ki naj uredi v naši državi versko vprašanje in verske odnose katoliške cerkve.

Pogodba nima namen jemati komu njegovo vero ali koga preobračati v katoličana. Pogodba hoče samo urediti odnose države do katoliške cerkve in dati katoličanom vse tisto, kar je nedavno tega dala muslimanom, predtem pa, ko sem bil minister ver, tudi pravoslavim.

Jaz, ki sem se rodil poleg pravoslavne cerkve, ki sem vse svoje življenje pomagal in podpiral in bom pomagal tudi v bodoče graditi mnoge cerkve in obnovljati mnoge samostane ne le v niškem okraju, temveč tudi po vsaj naši državi, pač ne bom dal svojega glasu za nekaj, kar bi moglo rušiti pravoslavlje v naši državi.

Cvetković je nato govoril o ureditvi vprašanja duhovnikov v naši državi, ki se bo uredilo z zakonom tako, da bodo z njimi ravnali kakor s državnimi uradniki. Ta zakon bo v najkrajšem času gotov. Zato, ko se sedaj zbrali okrog cerkve tudi taki, ki nimajo z njo nobene zveze. Cerkev mora ostati izven politike. Mi vsi moramo iskreno in globoko želeli, da ohranimo svoje pravoslavne tradicije in da ne dovolimo, da bi politika segla v cerkev in rušila naše cerkvene običaje. V cerkev mora človek stopiti s čisto dušo in s polno vero, kakor ravnamo vsi, ki iskreno ljubimo Boga in pravoslavlje.

Nameni ljudi, ki se zaletavajo v konkordati, so jasni. Ni jim do konkordata, ne do pravoslavlja, marveč samo za to, da bi pri tem vprašanju rušili dr. Stojadinovićevo vlado. Ne verujte lažem in ne podlegajte neresnicam. Nihče ne more nikomur vzeti ali izpremeniti vere. Lahko mi zaupate, da vas ne bom varal. Saj vas nisem zapustil niti v najhujših esih. Zrušiti nas more samo naše delo, če bi nasprotovale narodnim in državnim kerolstvom.

Minister Cvetković je nato govoril o svojem delu, ko je bil v opoziciji in o svojem sedanjem delu v vladi.

Navzoči so pozorno poslušali govor ministra in mu pogostokrat pritrdjevali. Župan Petrović iz Donje Studene se je prisrčno zahvalil ministru za njegova izvajanja. Pristaši JRZ odklanjajo laži

in sramotilne spise, je dejal. Navzoči župani povedali, kar so slišali od svojega poslanca. Nato je bila prirejena zakuska, ki so se je udeležili vsi predsedniki in podpredsedniki krajevnih odborov JRZ v niškem okraju.

V Voljiku

Niš, 1. avg. m. Po večerašnji nadvse uspešni okrajni konferenci JRZ v Nišu je bila danes podobna konferenca v Voljiku. Na konferenco je prišlo nad 200 delegatov stranke iz tega okraja. Tudi na današnji konferenci je bil glavni govornik g. minister Cvetković, ki je v svojem daljšem govoru pobijal intrige političnih nasprotnikov sedanje vlade v zvezi z ratifikacijo konkordata in med drugim dejal, da govore sedaj o tem vprašanju, o nevarnosti, ki jo baje konkordati prinaša za pravoslavlje, ljudje, ki z vero niso imeli nobenih zvez. Odločno je treba obsoditi vse te ljudi, ki cerkev vlačijo v politiko. Glede konkordata samega pa pravi, da je državi potreben. Konkordati s sv. stolico je imela tudi kraljevina Srbija.

Gorostasne klevete

V svojih nadaljnjih izjavanjih je tudi povedal, kakšnih sredstev so se nasprotniki sedanje vlade poslužili samo dabi zrušili sedanje vlado. Tako so med drugim v čisto pravoslavni krajih govorili, da po konkordatu Srbi ne bodo smeli biti več Srbi, da bodo morali vsi preiti v katoliško cerkev, da bo v vsaki vasi poleg pravoslavne tudi katoliška duhovnik in da bo vse to moral narod plačevati. Pravoslavni verniki odslej ne bodo smeli več slaviti svojih slavnosti. Zato minister Cvetković izjavlja, da se o tem sploh ne spleta govoriti, ljudstvo naj samo hodi se bolj v cerkev, kakor je hodilo do sedaj in naj se na slavnosti se bolj veseli, kakor pa se je veselilo doslej.

Komunisti, ateisti in politiki, ki niso nikoli hodili v cerkev, „branijo pravoslavlje“

Nato je g. minister Cvetković seznanil zborovalce o nedovoljeni akciji nasprotnikov sedanje vlade v Belgradu. Ob tej priliki so se v Belgradu videli čudne stvari. Na isti črti so se znašli komunisti, ateisti in politiki, ki poprej nikdar niso hodili v cerkev. Vsi ti so se zbirali na ulicah v obrambo pravoslavne cerkve. Zato izjavlja minister, da mora pravoslavna cerkev ohraniti svoj ugled in da se mora visoko dvigniti nad vse te dogodke ulice. Minister izjavlja, da se vsi ti ljudje tudi v bodoče ne bodo zbirali v cerkvi, ker jim je edini cilj, kako porušiti sedanje vlado. Poudarja tudi, da so ti dogodki imeli tudi to dobro stran, da so se odkrili pravi in nepravi prijatelji sedanje vlade. Ob tej priliki se je pokazalo, kdo je s sreem in prepričanjem s sedanje vlado. Kdor

pa je iskal samo koristi in stranki, ga je treba sedaj odstraniti iz nje.

Končno je napovedal, da bo kr. vlada v najkrajšem času izdala medverski zakon, ki bo vsem veram dal popolno enakopravnost. Poleg tega pa bo vlada tudi še naprej posvetila vso svojo pozornost rešitvi hrvatskega vprašanja.

Nazadnje je pozval g. minister vse zborovalce, naj ne nasedajo intrigam nasprotnikov sedanje vlade ter naj store vse, da se bo stranka v vseh okrajih čimbolj organizirala. Zborovalci so sprejeli ministrove besede z odobravanjem in dolgiimi vzkljki kr. vladi na znanje.

Pariški „Temps“ o konkordatu

„Nevarno je za Jugoslavijo, če se verski spori razširijo na politiko“

Pariz, 1. avg. AA. Današnji »Temps« se v svojem uvodniku bavi z vprašanjem jugoslovanskega konkordata. V članku podaja najprej zgodovino te pogodbe in naveda spore in incidente, ki so se pripetili v Belgradu o priliki nedavne skupščinske debate o ratifikaciji konkordata. List pravi med drugim: »Tako od daleč je težko razumeti, kako je mogla ratifikacija konkordata izzvati krizo takega značaja, ko gre stvarno samo za formalnost, za ureditev vprašanja, ki je nastalo že pred dolgo dobo let in ki je dalo povod, da so bila pogajanja, ki jih je prišel leta 1921, pokojni Pašić, veliki prvak srbskih radikalov, ki je bil tudi predsednik vlade, ponovno prekinjena, zaradi zahtev škofov. Ta pogajanja so se 25. julija 1935 končno zaključila s podpisom konkordata, ki priznava katoliški cerkvi v Jugoslaviji enake pravice kakor ostalim cerkvam. V prilogi sklenitvi tega konkordata so bili važni politični razlogi in blagopokojnemu kralju Aleksandru je bilo mnogo na tem, da se ugodno zaključijo pogajanja z Vatikanom, ker je to odgovarjalo potrebam njegove politike za zedinjenje kraljevine. Dejansko se ne sme pozabiti, da ima Jugoslavija okoli 6 milijonov katolikov, predvsem Hrvatov in Slovencev. Zelja je bila, da se doseže pomirjenje med vsemi Jugoslavlani in njihova tesna zveza v okviru ene in iste nacionalne države. Očividno je bilo potrebno, da se določbe ustave iz leta 1921, ki priznava enake pravice vsem veroizpovedim, izvedejo in tolnačijo v liberalnem duhu.«

List nato opozarja na koristi, ki jih ima Jugoslavija od konkordata. Nadalje omenja razne kritike konkordata in naglašja, da so neki opozicijski izkoristili konkordatno vprašanje za borbo proti vladi dr. Stojadinovića, zaradi sedanje orientacije njene zunanje politike, ki je po mnenju nekaterih preveč ugodna za naraščanje nemškega vpliva v državi.

»Temps« opozarja tudi na nedavne sklepe svetega sinoda glede pravoslavnih ministrov in na vprašanje, kako bo mogoče v takih okoliščinah izvesti tudi volitev novega patrijarha. Vse te okoliščine kažejo, pravi list, do kakšnega zapleta lahko dovede verski spor, če se razširi na politično polje in poveča s političnimi strastmi, naperjenimi neposredno proti predsedniku vlade. Verski spori so nevarnejši za državo, ki imajo več ver v svojih mejah, posebno pa je treba v Jugoslaviji izogniti se vsemu, kar bi lahko dovedlo do odkritega nasprotja med srbskim pravoslavljem in hrvatskim in slovenskim katolicizmom. Kajti jasno je, da se morajo vsi, tudi muslimanska manjšina, čutiti varne glede svojih pravic v okviru zedinjene kraljevine.

Notranjski tabor v Cerknici

Na taboru je govoril tudi minister dr. Miha Krek

Cerknica, 1. avgusta. Današnji prosvetni tabor v Cerknici, ki je po svoji manifestativnosti, navdušenju in udeležbi prekosil vse, kar je Notranjska do sedaj videla, pomeni zmagovalno slovenske misli in slovensko zavest tudi v notranjski Sloveniji, ki je po zaslugi nepoznanja in krivih poročil veljala za tisti del naše zemlje, ki stoji marsikateremu gibanju ob strani. Današnji dan, ko so na starodavnem, stoletnem zgodovinskem trgu v Cerknici tisoči in tisoči izpovedovali svojo vero v slovenstvo in katolištvo, je pa dokaz, da je Notranjska vsa, brez razlike, trdno in zavedno v slovenskem katoliškem ljudskem taboru.

Mrzlične priprave, ki so jih mesec dni vršili člani in članice prosvetnih društev v cerkniški dekaniji, so dobile svoj prvi zunanji izraz v si-

nočnih kresovih po notranjskih hriboh, ki so oznanjali začetek prosvetnega praznika. Vzrasla so znamenja notranjskega bogastva in ponosa: visoki mlaji, trg se je spremenil v središče v en sam venec in slapljanje zastav. Na trgu je pred posojilnico zrasel oltar za mašo na prostem, preprost, a čudovito lep v svojem lesenem okrasju.

Sprevod

Danes zjutraj so srca tisočev tesnobno pričakovala, kaj bo z vremenom. Kljub jutranjemu dežju in mračnemu nebu so se navsezgodaj začela bližati trgu vozila vseh vrst: avtobusi, tovorni avtomobili, vozovi, kolesa; dovažali so množice notranjskega ljudstva. Vse se je zbiralo na določenih zbirališčih, s katerih se je ob po-

